

Høringsnotat

Forslag til forskrift om oppdragsgivers plikt til å sørge for lønnsvilkår på skip i tråd med landsomfattende tariffavtaler

28. november 2025

1. Innledning

Fra 1. januar 2026 skal rettighetshavere, konsesjonærer og innehavere av tillatelse underlagt petroleumsloven, akvakulturloven, havenergiloven og havbunnsmineralloven sørge for at ansatte på skip som leverer tjenester til virksomheten ikke har dårligere lønnsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Det vises til Prop. 88 L (2024-2025) *Endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. (allmenngjøringslovens anvendelse på innenriks skipsfart og rettighetshaveres plikt til å sørge for norske lønnsvilkår på skip)*, Innst. 401 L (2024-2025) og Lovvedtak 84 (2024-2025).

For rettighetshavere underlagt CO₂-lagringsforskriften vil det foreslås en tilsvarende plikt i høring om endringer i CO₂-lagringsforskriften. Energidepartementet planlegger å sende høringsnotat om endringer i CO₂-lagringsforskriften på offentlig høring i løpet av første kvartal 2026.

Nærings- og fiskeridepartementet har i lovproposisjonen punkt 8 redegjort for rettighetshavernes plikt til å sørge for norske lønnsvilkår på skip. Det ble opplyst at det skulle fastsettes nærmere regler i forskrift som angir hvordan rettighetshaverens forpliktelser kan oppfylles. Departementet har på det grunnlag utarbeidet følgende forslag til forskrift om lønnsvilkår på skip som leverer tjenester til rettighetshavere i norske farvann og på norsk sokkel. Forskriften vil imidlertid tidligst kunne fastsettes i løpet av våren 2026.

Departementet vil påpeke at rettighetshavernes forpliktelse gjelder fra 1. januar 2026, det vil si for kontrakter som inngås etter den datoen, uavhengig av tidspunktet for fastsettelse av forskriften.¹ Forskriften vil på sin side oppstille nærmere regler om hvordan forpliktelsen skal oppfylles.

2. Overordnet om forslaget

Departementet foreslår å fastsette en felles forskrift som angir nærmere hvordan rettighetshaverne, innenfor alle de relevante sektorene, skal oppfylle sin plikt til å sørge for at ansatte på skip som leverer tjenester til virksomheten har lønnsvilkår i samsvar med det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler.

Forslaget går ut på at rettighetshaveren, eller den som på vegne av rettighetshaveren utøver den daglige ledelsen, i forskriften definert som oppdragsgiver, i sine kontrakter skal stille kontraktsvilkår om at ansatte og innleide hos leverandører og underleverandører har lønnsvilkår i samsvar med gjeldende landsomfattende tariffavtale. Oppdragsgiveren skal videre føre nødvendig kontroll med at kontraktsvilkårene overholdes, samt sørge for egnede sanksjoner ved manglende overholdelse av kontraktsvilkårene. Sektormyndighetene, henholdsvis Havindustritilsynet (Havtil) og Fiskeridirektoratet, skal føre tilsyn med at oppdragsgiverne overholder sine forpliktelser.

¹ For rettighetshavere som utøver virksomhet i medhold av CO₂-lagringsforskriften vil plikten først inntre når de planlagte endringer i CO₂-lagringsforskriften er gjennomført.

Departementets forslag til forskrift baserer seg på sammenlignbar regulering på anskaffelsesområdet. I *forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter mv.*² skal offentlige oppdragsgivere gjennom kontraktsvilkår sørge for at arbeidstakere som bidrar til å oppfylle en offentlig anbudskontrakt har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til allmenngjort eller landsomfattende tariffavtale. Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, såkalte arbeidsklausuler, samt øvrige samfunnshensyn var gjenstand for nærmere behandling i anskaffelsesutvalgets første delutredning, NOU 2023:26, se særlig kapittel 16. I Prop. 147 (2024-2025) *Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)* har Nærings- og fiskeridepartementet foreslått å samle, og til en viss grad samordne bestemmelsene om samfunnshensyn i offentlige anskaffelser. I den forbindelse er det foreslått å innta kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i anskaffelsesloven.

Selv om kontraktsinngåelse for rettighetshavere ikke direkte kan sammenlignes med offentlige anskaffelser og anbudprosesser, har mange av de vurderingene som anskaffelsesutvalget har gjort rundt bruken av kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår, kontrollplikt og egnede sanksjoner vært relevante å se hen til i arbeidet med det foreliggende forslaget.

3. Virkeområde – forslaget § 1

Det fremgår av forslag til § 1 at forskriften gjelder rettighetshavere, konsesjonærer og innehavere av tillatelse i alle de relevante virksomhetene i norske farvann og på norsk sokkel. I bestemmelsen defineres videre både rettighetshaver mv., og den som på vegne av disse forestår den daglige ledelsen, typisk operatør, som oppdragsgiver. Oppdragsgiveren vil være den som er ansvarlig for å innta kontraktsvilkår om lønn og føre nødvendig kontroll med at vilkårene overholdes.

I § 1 første punktum angis at forskriften gjelder «*rettighetshavere, konsesjonærer og innehavere av tillatelse etter petroleumsloven, akvakulturloven, havenergilova, havbunnsmineralloven og [CO₂-lagringsforskriften] som inngår avtale om kjøp av tjenester fra skip*».³ Rettighetshaver, konsesjonær eller innehaver av tillatelse er den som har tillatelse til å utøve en bestemt næringsvirksomhet i norske havområder eller på norsk sokkel, herunder *rettighetshaver* iht. petroleumsloven, *konsesjonær* iht. havenergilova og *innehavere av akvakulturtillatelse* iht. akvakulturlova. Forskriften gjelder ved kjøp av tjenester fra skip, som er tjenestene hvor rettighetshaveren iht. sektorlovgivningen er pålagt en plikt til å sørge for at de ansatte ikke har dårligere lønnsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Den gjelder alle avtaler om kjøp av tjenester fra skip, og ikke kun avtaler som overstiger en viss terskelverdi e.l.

I § 1 andre punktum angis at «*[r]ettighetshaveren, konsesjonæren eller innehaveren av tillatelse, eller den som på vegne av disse forestår den daglige ledelsen av virksomheten,*

² Forskrift av 8. februar 2008 nr. 112 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter mv.

³ Det vises til at Energidepartementets planlegger endringer i CO₂-lagringsforskriften, jf. punkt 1 over. Rettighetshavere underlagt CO₂-lagringsforskriften vil først omfattes av den foreslåtte forskriften når endringene i CO₂-lagringsforskriften er fastsatt.

er å anse som oppdragsgiver». Det innebærer at både rettighetshaver og operatør eller tilsvarende, er å anse som oppdragsgiver, og har de forpliktelsene som følger av forskriften. Den som «på vegne av disse forestår den daglige virksomheten» er lik definisjonen av operatør i petroleumsloven § 1-6 første ledd bokstav k.

4. Kontraktsvilkår om lønn mv. – forslaget § 2

Sentralt i forskriftsforslaget er forslag til § 2, som angir at oppdragsgivere i sine kontrakter skal innta kontraktsvilkår om lønn. Departementet foreslår at kravet om kontraktsvilkår utformes som et absolutt krav («skal»), og ikke som et frivillig krav («kan»). Det betyr at oppdragsgiver må innta kontraktsvilkår om lønn, og ikke kan velge en annen måte å oppfylle forpliktelsen som følger av sektorlovgivningen på. Etter departementets syn vil dette skape størst forutsigbarhet og gjøre det mulig å føre effektiv kontroll med at rettighetshaver ivaretar sine forpliktelser.

Departementet foreslår i § 2 første ledd at oppdragsgiver skal innta kontraktsvilkår *«om at ansatte og innleide hos leverandører og underleverandører, som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har lønnsvilkår i samsvar med gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle personellgruppen»*. Videre angis at det med lønnsvilkår menes *«bestemmelser om lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen»*.

Forslaget klargjør at forpliktelsen om å sørge for at ansatte på skip har lønnsvilkår i samsvar med gjeldende tariffavtaler, gjelder både «ansatte og innleide» hos leverandør og underleverandør. Dette innebærer at bruk av innleide arbeidstakere ikke vil frita leverandørvirksomheten fra kravene i forskriften.

Av bestemmelsen fremgår videre at det er arbeidstakere «som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten» som skal ha norske lønnsvilkår. Departementet legger til grunn at det som hovedregel vil omfatte alle arbeidstakerne på de aktuelle skipene som utfører tjenesten som kontrakten går ut på, men for eksempel ikke de ansatte på rederikontorene eller tilsvarende. Dersom det er ansatte om bord på skipene som utfører oppgaver som verken har sammenheng med kontraktsarbeidet eller driften av skipet, vil disse ikke være omfattet.

Innholdsmessig er det avgjørende at oppdragsgivere inntar kontraktsvilkår om at arbeidstakerne skal ha «lønnsvilkår i samsvar med gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle personellgruppen». I dette ligger en nærmere presisering av lovens krav om å ha lønnsvilkår i samsvar med gjeldende landsomfattende tariffavtaler.

Departementet viser til at det med landsomfattende tariffavtale menes «en tariffavtale som ikke er begrenset til bestemte deler av landet og som vanligvis omfatter flere virksomheter», se Ot.prp.nr.88 (2008–2009) s. 13. I lovproposisjonen viste departementet til at det med landsomfattende tariffavtaler siktes til «avtalene som gjelder for ansatte på skip registrert i Norsk ordinært skipsregister (NOR)» se Prop. 88 L (2024-2025) s. 64. Skip registrert i NOR utfører i hovedsak arbeid i norske farvann og på norsk sokkel, og

har et representativt lønnsnivå som er fremforhandlet mellom norske tariffparter. Samtidig vil også avtalene som er inngått på skip registrert i norsk internasjonalt register (NIS) kunne være relevante, i den utstrekning det gjelder avtalene som er inngått mellom norske tariffparter.⁴

Departementet vil i tillegg presisere at det ikke bare er avtalene som gjelder i maritim næring, og som i hovedsak gjelder for maritimt personell, som er relevante. For andre personellgrupper om bord kan det være avtalene i den spesifikke sektoren eller for den aktuelle fag- eller yrkesgruppen som er relevante. Uttrykket «tariffavtale for den aktuelle personellgruppen» er ment å ta høyde for at det kan være flere ulike personellgrupper om bord på skip samtidig, herunder personellgrupper som kan tilhøre ulike fag- eller yrkesgrupper. For eksempel vil prosjektpersonell på skip kunne være omfattet av oljeserviceavtalen.

Leverandøren kan fritt velge hvilken landsomfattende tariffavtale som skal gjelde, dersom det finnes flere. For at leverandører skal kunne overholde sine forpliktelser med hensyn til de ansattes lønn, er det viktig at partene i arbeidslivet gjør de relevante avtalene tilgjengelig. Dersom avtalene ikke allerede er offentlig tilgjengelig, legger departementet til grunn at leverandører vil kunne henvende seg til partene for nærmere informasjon.

Departementet vil påpeke at oppdragsgiver skal innta kontraktsvilkår om at arbeidstakerne har lønnsvilkår «i samsvar med» gjeldende landsomfattende tariffavtale. Det er ikke et krav om at arbeidstakerne omfattes av norske tariffavtaler. For eksempel vil vilkåret være oppfylt for arbeidstakere på utenlandske skip, dersom disse har lønnsvilkår som er tilsvarende eller bedre enn det som følger av de gjeldende landsomfattende tariffavtalene. For tilfeller der utenlandske arbeidstakere mottar nettolønn, det vil si arbeidstakere som er fritatt for skatte- og trygdeplikt i hjemlandet, må leverandør forsikre seg om at nettolønnen tilsvarende det lønnsnivået som følger av de landsomfattende tariffavtalene.

For å kunne håndheve kontraktsvilkåret om lønn, foreslås i § 2 andre ledd at oppdragsgiver i tillegg skal innta kontraktsvilkår om at leverandøren skal kunne dokumentere at vilkåret er oppfylt. Leverandørens dokumentasjonsplikt er en forutsetning for at oppdragsgiver skal kunne føre nødvendig kontroll, ref. videre omtale i punkt 5 nedenfor.

5. Krav til kontroll – forslaget § 3

En viktig del av forslaget er at oppdragsgiver skal kontrollere at leverandør og underleverandør overholder kontraktsvilkårene. Kontrollplikten innebærer at oppdragsgiver må gjennomføre en risikovurdering knyttet til kontrakten, og ved behov etterspørre nærmere dokumentasjon fra leverandør og eventuell underleverandør. I forslag til § 3 første ledd angis:

⁴ Departementet vurderer at avtalene som er inngått med utenlandske fagforeninger iht. NIS-loven § 6 annet ledd ikke vil kunne anses som en landsomfattende tariffavtale. Dette er avtaler som gjelder arbeidstakere bosatt i utlandet.

«Oppdragsgiver skal føre nødvendig kontroll med at kontraktsvilkårene i § 2 overholdes. Graden av kontroll kan tilpasses behovet i vedkommende bransje, geografiske område mv. Risikovurderingen og etterfølgende dokumentasjonskontroll bør dokumenteres.»

Et naturlig utgangspunkt for kontrollen er at oppdragsgiver gjør en risikovurdering i forbindelse med kontraktsinngåelse og valg av leverandør. Utfallet av risikovurderingen kan bidra til å avgjøre om det er behov for ytterligere kontroll. Dersom vurderingen viser at det er lav risiko forbundet med kontrakten, vil det som regel ikke være behov for noen ytterligere oppfølging. Derimot, dersom det i risikovurderingen eller i løpet av kontraktsperioden avdekkes forhold som kan tyde på at kontraktsvilkårene ikke overholdes, vil det gi grunn til ytterligere kontroll. Oppdragsgiver vil blant annet kunne be leverandør om oppklarende informasjon eller etterspørre nærmere dokumentasjon som viser at vilkårene overholdes. Omfanget av kontrollen vil kunne avhenge av størrelsen og kompleksiteten på oppdraget, og kunne tilpasses behovet i «vedkommende bransje, geografiske område mv.». Det vises til at forskriften gjelder oppdragsgivere innenfor en rekke ulike sektorer, som vil kunne ha ulik grad av risiko.⁵

Departementet foreslår at risikovurderingen og etterfølgende dokumentasjonskontroll «bør dokumenteres». Det er følgelig ikke et absolutt krav, men vil i de fleste tilfellene være positivt for å vise at kontrollplikten er ivaretatt. Det vil tilsvarende være positivt om oppdragsgivere har på plass egnede rutiner for å undersøke og om nødvendig følge opp at forskriftens krav etterleves. Departementet finner likevel ikke grunn til å uttrykkelig hjemle en plikt om å ha på plass egnede rutiner.

6. Sanksjoner – forslaget § 4

I forslag til § 4 angis at oppdragsgiver skal innta kontraktsvilkår «om egnede sanksjoner for leverandørens eller underleverandørens brudd på kontraktsvilkårene i § 2». Dette er særskilte kontraktsvilkår som skal angi hvilke konsekvenser det kan få om leverandør og underleverandør ikke oppfyller sine kontraktsforpliktelser mht. lønnsvilkår.

Departementet viser til at hovedformålet med sanksjonsbestemmelsen er å kunne påvirke leverandøren til å oppfylle sine forpliktelser. Dette gjelder både overholdelse av lønnsvilkåret som fremgår av § 2 første ledd, samt dokumentasjonsplikten i § 2 annet ledd. At sanksjonene skal være egnede, betyr at sanksjonene skal være forholdsmessige, forutsigbare og nødvendige for å sikre overholdelse av kontrakten. Hvilke sanksjoner som er egnede i den konkrete saken vil avtalepartene være nærmest til å regulere.⁶

⁵ Det vises til NOU 2023:26 kapittel 16.2.3 som beskriver offentlige oppdragsgiveres plikt til å føre risikobasert kontroll, og hvilke momenter som kan være av betydning i vurderingen.

⁶ Det vises til omtale i NOU 2023: 26 kapittel 21.2., hvor det blant annet problematiseres at bøter/dagmulkt ofte vil kunne være en uforholdsmessig eller uforutsigbar sanksjon.

7. Tilsyn – forslaget § 5

Havindustritilsynet og Fiskeridirektoratet vil føre tilsyn med at oppdragsgiverne overholder sine forpliktelser. Etatene fører i dag risikobasert tilsyn med de aktuelle sektorene, og vil kunne innrette tilsyn innenfor gjeldende rammer.

Havindustritilsynet (Havtil) vil føre tilsyn med rettighetshavere og konsesjonærer innen petroleum, fornybar energiproduksjon til havs, CO₂-lagring og Havbunnsmineraler. Havtil vurderer at tilsynet vil kunne gjennomføres tilsvarende som for gjeldende tilsyn med innleie, prosjektstyring, rettighetshavers oppfølging av operatør, førstegangsborere, tilsyn med store oppkjøp og selskapssammenslåinger eller andre større endringer hos aktørene innen petroleumssektoren. Alle disse tilsynene gjennomføres relativt likt, og følger en risikobasert metode, dvs. at ressursene settes inn der risikoen etter en helhetsvurdering anses å være størst. Etter tilsynsvarselet, som inneholder forespørsel om oversendelse av spesifiserte dokumenter og gjerne spørsmål til tilsynsobjektet/aktøren, holdes et møte hos aktøren. I møtet bes om nærmere redegjørelse for dokumentene om behov, og det stilles spørsmål om noe ikke er besvart eller er uklart. Tidvis blir det foretatt verifikasjoner/stikkprøver i styringssystem og rutiner. Nye relevante dokumenter som har blitt identifisert i møtet ettersendes, og det avtales et nytt møte. I denne type tilsyn deltar vanligvis tre til fire personer fra Havtil. I møtet kan deltagerantallet fra aktøren være ulikt, men representant fra vernetjeneste og noen ganger tillitsvalgte er med, alt etter tema for tilsynet.

Fiskeridirektoratet fører risikobasert tilsyn med akvakulturnæringen, med utgangspunkt i systemrevisjoner. Tilsynet med de foreslåtte forskriftskravene vil kunne gjennomføres ved dokumentkontroll av rettighetshavers internkontrollsystem eller styringssystem. Det vil derfor, som nevnt i pkt. 5, være positivt dersom rettighetshaverne innfører et nytt sjekkpunkt i internkontrollsystemet eller styringssystemet for oppfølging av kravene. Ved manglende sjekkpunkt i systemene, vil rettighetshaver måtte fremvise annen dokumentasjon på at kravet er overholdt ved direktoratets revisjon.

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet har i Prop. 88 L (2024-2025) punkt 9 omtalt de økonomiske og administrative konsekvensene av lovendringene, herunder rettighetshaverens forpliktelse om å sørge for norsk lønn. Departementet la til grunn at rettighetshavere kan få økte kostnader ved bruk av tjenester forbundet med undersøkelse, utbygging og etablering, samt drift og avslutning av virksomheten. Det ble lagt til grunn at det kan bli økte kostnader fortrinnsvis i segmenter som domineres av NIS- eller utenlandsregistrerte skip, og at det kan gjelde blant annet på konstruksjonsskip og seismikkfartøy hvor et flertall av de ansatte ikke har et norsk lønnsnivå. Innen forsyningsvirksomhet ble det vist til at det er en stor andel NOR-registrerte skip, og at det for disse ikke vil påløpe økte kostnader. Det ble lagt til grunn at maritim aktivitet tilknyttet akvakultur i all hovedsak skjer med NOR-registrerte skip.

Departementet vurderer at de økonomiske konsekvensene for oppdragsgivere (rettighetshavere) og leverandører i hovedsak vil bli som beskrevet i proposisjonen. Det legges til grunn kravene i forskriften fortrinnsvis vil ha administrative konsekvenser. Forskriften krever at oppdragsgiver inntar særskilte kontraktsvilkår, og at disse følges opp gjennom kontroll og eventuell sanksjon. Fra anskaffelsesområdet er det kjent at kontrollplikten kan innebære et behov for økt kompetanse hos oppdragsgiver, for å kunne følge opp leverandører og underleverandører. Departementet legger til grunn at rettighetshavere, konsesjonærer og innehavere av tillatelse i de relevante virksomhetene har gode forutsetninger for å etablere nødvendige rutiner for å etterleve kontrollplikten.

For leverandører og underleverandører vil det i hovedsak være administrative forpliktelser forbundet med å påse og dokumentere at de ansatte på skipene har lønnsvilkår i tråd med gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Departementet legger til grunn at leverandører og underleverandører har gode forutsetninger for å orientere seg om hvilke tariffavtaler som gjelder og oppfylle kontraktsvilkåret om lønn. For rederier og entreprenører som opererer globalt, er det vanlig å tilpasse seg de til enhver tid gjeldende krav i ulike markeder.

Forskriften legger opp til at Havindustritilsynet og Fiskeridirektoratet skal føre tilsyn med at oppdragsgiverne inntar kontraktsvilkår og kontrollerer at vilkårene overholdes av leverandører. Departementet legger til grunn at Havindustritilsynet og Fiskeridirektoratets tilsyn kan gjennomføres innenfor gjeldende budsjetttrammer. Som vist i punkt 7 vil tilsynsvirksomheten være risikobasert. Herunder er det i flere segmenter nærmest utelukkende NOR-skip som betjener næringen, der de ansatte har lønnsvilkår i tråd med gjeldende tariffavtaler.

Vedlegg

- Forslag til forskrift om oppdragsgivers plikt til å sørge for lønnsvilkår på skip i tråd med landsomfattende tariffavtaler